

Розділ 1

Загальні положення

Освітня програма Мультипрофільного ліцею розроблена на виконання Закону України «Про освіту», Державного стандарту початкової загальної освіти», постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти».

Освітня програма окреслює рекомендовані підходи до планування й організації закладом освіти єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом початкової загальної освіти та Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти.

Освітня програма визначає:

- загальний обсяг навчального навантаження, орієнтовну тривалість і можливі взаємозв'язки окремих предметів, факультативів, курсів за вибором тощо, зокрема їх інтеграції, а також логічної послідовності їх вивчення, які подані в рамках навчальних планів;
- очікувані результати здобувачі освіти;
- навчальні плани, за якими буде працювати навчальний заклад;
- форми організації освітнього процесу та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти;
- вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за цією освітньою програмою.

Мультипрофільного ліцею у своїй діяльності керується Конституцією України, Законами України "Про освіту", "Про повну загальну середню освіту", іншими законодавчими актами України, постановами Верховної Ради України, актами Президента України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, Кабінету Міністрів України, наказами МОН, інших центральних органів виконавчої влади, рішеннями місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, Положенням про загальноосвітній навчальний заклад та Статутом.

Мультипрофільного ліцею Олександрійської міської ради Кіровоградської області - багатопрофільний навчальний заклад.

У Статуті Мультипрофільного ліцею зазначено, що рішенням виконавчого комітету Олександрійської міської ради від 11.08.2022 за № 362 структурними підрозділами Мультипрофільного ліцею є:

- початкова школа (1-4 класи), що забезпечує здобуття початкової освіти. Термін навчання - чотири роки за програмами дванадцятирічної повної загальної середньої освіти з 1 вересня 2018 року;

- гімназія (5-9 класи), що забезпечує здобуття базової середньої освіти. Окремі класи можуть вивчати поглиблено українську мову та літературу, математику, алгебру, геометрію, фізику, хімію, біологію, географію, історію України, іноземну мову (англійську), іноземну мову (німецьку), іноземну мову (польську) з урахуванням здібностей та освітніх потреб здобувачів освіти. Термін навчання 5 років за програмами дванадцятирічної повної загальної середньої освіти;

- ліцей (10-12 класи), що забезпечує здобуття профільної середньої освіти через організацію Мультипрофільним ліцеєм єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, визначених Державними стандартами початкової, базової, профільної загальної середньої освіти. Здобуття профільної середньої освіти передбачає академічне – профільне навчання на основі поєднання змісту освіти, визначеного стандартом профільної середньої освіти й поглибленого вивчення окремих предметів з урахуванням здібностей та освітніх потреб учнів. Термін навчання – 3 роки, за програмами дванадцятирічної повної загальної середньої освіти.

Мультипрофільного ліцею має статус експериментального загальноосвітнього навчального закладу та долучений до міжнародного проекту «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність», міжнародного німецькомовного проекту „PASCH“ («Школи – партнери майбутнього»), до дослідно-експериментальної роботи за темою «Моделювання навчально-виховного процесу паралельного вивчення двох іноземних мов з 1-го класу в загальноосвітній школі» (Наказ МОН

України №719 від 30.06.2016 року), експерименту всеукраїнського рівня «Організаційно-педагогічні умови формування в учнів м'яких навичок шляхом соціально-емоційного та етичного навчання» (наказ МОН України від 18.11.2019 року), Всеукраїнського науково-педагогічного проєкту «Інтелект України».

Здобувачі освіти мають змогу скласти іспити та отримати мовні дипломи німецького та британського зразка.

Згідно з чинним законодавством Мультипрофільного ліцею здійснює освітній процес відповідно до рівнів загальноосвітніх програм трьох ступенів освіти:

I ступінь - початкова загальна освіта, що забезпечує початкову освіту;

II ступінь - основна загальна освіта, що забезпечує базову середню освіту;

III ступінь - середня (повна) загальна освіта, що забезпечує профільну середню освіту.

Основними засобами реалізації призначення для Мультипрофільного ліцею є засвоєння учнями обов'язкового мінімуму змісту загальноосвітніх програм, поглиблене вивчення окремих предметів, надання учням можливості вибору профілю навчання, темпу засвоєння навчального матеріалу, виховання працьовитості, любові до природи, розвиток в учнів національної самосвідомості, формування потреби учнів до самоосвіти, саморозвитку, самовдосконалення тощо.

Цілі та задачі освітнього процесу Мультипрофільного ліцею:

- забезпечити засвоєння учнями обов'язкового мінімуму змісту початкової, основної, середньої (повної) загальної освіти на рівні вимог державного освітнього стандарту;
- гарантувати наступність освітніх програм усіх рівнів;
- створити основу для адаптації учнів до життя в суспільстві, для усвідомленого вибору та наступного засвоєння професійних освітніх програм;
- формувати позитивну мотивацію учнів до навчальної діяльності;
- забезпечити соціально-педагогічні відносини, що зберігають фізичне, психічне та соціальне здоров'я учнів.

Розділ 2

Загальний обсяг навчального навантаження та орієнтовна тривалість і можливі взаємозв'язки освітніх галузей, предметів, дисциплін

I ступінь - початкова загальна освіта

Загальний обсяг навчального навантаження:

- для учнів 1-2-х класів складає 1680 години/навчальний рік: для 1-х класів – 805 годин/навчальний рік, для 2-х класів — 875 годин/навчальний рік;
- учнів 3-4-х класів складає 1820 годин/навчальний рік: для 3-х класів — 910 годин/навчальний рік, для 4-х класів — 910 годин/навчальний рік.

Навчальний план дає цілісне уявлення про зміст і структуру першого рівня освіти, встановлює погодинне співвідношення між окремими предметами за роками навчання, визначає гранично допустиме тижневе навантаження учнів. Навчальні плани початкової школи передбачають реалізацію освітніх галузей Базового навчального плану Державного стандарту через окремі предмети. Вони охоплюють інваріантну складову, сформовану на державному рівні, яка є спільною для всіх закладів загальної середньої освіти незалежно від підпорядкування і форм власності, та варіативну складову, в якій передбачено додаткові години на:

- підсилення предметів інваріантної складової. Розподіл годин на вивчення тієї чи іншої теми навчальної програми здійснюється вчителем самостійно. Розподіл годин фіксується у календарному плані, який погоджується директором закладу освіти чи його заступником. Вчитель зазначає проведені уроки у частині класного журналу, відведеного для предмета, на підсилення якого використано зазначені години.
- запровадження факультативів, курсів за вибором, що розширюють обрану закладом освіти спеціалізацію, чи світоглядного спрямування;
- індивідуальні заняття та консультації.

Освітні галузі 1-3 класи НУШ:

- Мовно-літературна (українська мова і літературне читання, англійська мова)

- Математична (математика)
- Громадянська та історична, природнича, соціальна та здоров'язбережувальна («Я досліджую світ»)
- Мистецька (мистецтво або музичне мистецтво і образотворче мистецтво)
- Технологічна (дизайн і технології)
- Інформатична (інформатика з 2 класу)
- Фізкультурна (фізична культура)

Освітні галузі 4 класу:

- Мови і літератури («Українська мова», «Літературне читання», «Іноземна мова»)
- Математика («Математика»)
- Суспільствознавство («Я у світі») (4 клас).
- Природознавство («Природознавство»)
- Мистецтво («Образотворче мистецтво» і «Музичне мистецтво»)
- Технології («Трудове навчання» та «Інформатика»)
- Здоров'я і фізична культура («Основи здоров'я» та «Фізична культура».)

У початковій школі може здійснюватися поділ класів на групи при вивченні окремих предметів відповідно до чинних нормативів (наказ Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 р. № 128, зареєстрований в Міністерстві юстиції України від 06.03.2002 за № 229/6517).

При визначенні гранично допустимого навантаження учнів ураховані санітарно-гігієнічні норми та нормативну тривалість уроків у 1-х класах – 30 хвилин, у 2-4-х класах – 40 хвилин.

Години фізичної культури не враховуються при визначенні гранично допустимого навантаження учнів.

Збереження здоров'я дітей належить до головних завдань школи. Тому формування навичок здорового способу життя та безпечної поведінки здійснюється не лише в рамках предметів «Фізична культура» та «Основи здоров'я», а інтегрується у змісті всіх предметів інваріантної та варіативної складових навчальних планів. Змістове наповнення предмета «Фізична культура» формується з варіативних модулів відповідно до статево-вікових особливостей учнів, їх інтересів, матеріально-технічної бази, кадрового забезпечення.

Гранична наповнюваність класів встановлюється відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту».

Навчальні програми:

Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 1-2 класи, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 №743-22;

Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 3- 4 класи, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 №743-22.

II ступінь - основна загальна освіта

Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 5-9-х класів складає 5845 годин/навчальний рік: для 5-х класів — 1050 годин/навчальний рік, для 6-х класів — 1155 годин/навчальний рік, для 7-х класів — 1172,5 годин/навчальний рік, для 8-х класів — 1207,5 годин/навчальний рік, для 9-х класів — 1260 годин/навчальний рік.

Навчальні плани основної школи передбачають реалізацію освітніх галузей Базового навчального плану Державного стандарту через окремі предмети. Вони охоплюють інваріантну складову, сформовану на державному рівні, яка є спільною для всіх закладів загальної середньої освіти незалежно від підпорядкування і форм власності, та варіативну складову, яка використовується на: підсилення предметів інваріантної складової. Розподіл годин на вивчення, тієї чи іншої теми навчальної програми здійснюється вчителем самостійно. Розподіл годин фіксується у календарному плані, який погоджується директором закладу освіти чи його заступником. Вчитель зазначає проведені уроки у частині класного журналу, відведеного для предмета, на підсилення якого використано зазначені години; запровадження факультативів, курсів за вибором; індивідуальні заняття та консультації.

Варіативність змісту базової середньої освіти реалізується також через запровадження в навчальних програмах резервного часу, що створює простір для задоволення освітніх потреб учнів, вирівнювання їх досягнень, розвитку наскрізних умінь тощо.

Повноцінність базової середньої освіти забезпечується реалізацією як інваріантної, так і варіативної складових, які в обов'язковому порядку фінансуються з бюджету.

У класах з поглибленим вивченням окремих предметів дозволяється навчальне навантаження учнів збільшувати до норм, що не перевищують санітарно-гігієнічних.

Збереження здоров'я дітей належить до головних завдань школи. Тому формування навичок здорового способу життя та безпечної поведінки здійснюється не лише в рамках предметів «Фізична культура» та «Основи здоров'я», а інтегрується у змісті всіх предметів інваріантної та варіативної складових навчальних планів.

Гранична наповнюваність класів та тривалість уроків встановлюються відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту». Поділ класів на групи при вивченні окремих предметів здійснюється відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128 «Про затвердження Нормативів наповнюваності груп дошкільних навчальних закладів (ясел-садків) компенсуючого типу, класів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), груп подовженого дня і виховних груп загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів та Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 6 березня 2002 року за № 229/6517 (зі змінами).

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти» години фізичної культури не враховуються при визначенні гранично допустимого навантаження учнів.

Навчальні плани зорієнтовані на роботу основної школи за 5-денним навчальним тижнем.

Модельні навчальні програми для 5-6-х класів:

Модельна навчальна програма «Українська мова. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.), наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795;

Модельна навчальна програма «Українська література. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Чумарна М. І., Пастушенко Н. М.), наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795;

Модельна навчальна програма «Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Яценко Т.О., Тригуб І.А.), наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795;

Модельна навчальна програма «Зарубіжна література. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Ніколенко О.М., Ісаєва О.О., Клименко Ж.В., Мацевко-Бекерська Л.В., Юлдашева Л.П., Рудніцька Н.П., Туряниця В. Г., Тихоненко С.О., Вітко М.І., Джангобекова Т.А.), наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795;

Модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Зимомря І. М., Мойсюк В. А., Трифан М. С., Унгурян І. К., Яковчук М. В. наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795;

Модельна навчальна програма «Іноземна мова 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Редько В. Г., Шаленко О. П., Сотникова С. І., Коваленко О. Я., Коропецька І. Б., Якоб О. М., Самойлюкевич І. В., Добра О. М., Кіор Т. М.) наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795;

Модельна навчальна програма «Вступ до історії України та громадянської освіти. 5 клас» для закладів загальної середньої освіти (автори Бурлака О.В., Власова Н.С., Желіба О.В., Майорський В.В., Піскарьова І.О., Щупак І.Я.) наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795;

Модельна навчальна програма «Математика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Мерзляк А.Г., Номіровський Д.А., Пихтар М.П., Рубльов Б.В., Семенов В.В., Якір М.С.) наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795;

- Модельна навчальна програма «Математика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Істер О. С.), (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795);
- Модельна навчальна програма «Пізнаємо природу». 5-6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (авт. Коршевнік Т.В.)наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795;
- Модельна навчальна програма «Інформатика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Ривкінд Й.Я., Лисенко Т.І., Чернікова Л.А., Шакотько В.В.)наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795;
- Модельна навчальна програма «Технології. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автор Туташинський В.І.)наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795;
- Модельна навчальна програма «STEM. 5-6 класи (міжгалузевий інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (авт. Бутурліна О.В., Артем'єва О.Є.)наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795;
- Модельна навчальна програма «ЗДОРОВ'Я, БЕЗПЕКА ТА ДОБРОБУТ. 5-6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (автори: Воронцова Т.В., Пономаренко В.С., Лаврентьєва І.В., Хомич О.Л.)наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795;
- Модельна навчальна програма «Фізична культура. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Педан О.С., Коломоєць Г. А. , Боляк А. А., Ребрина А. А., Деревянко В. В., Стеценко В. Г., Остапенко О. І., Лакіза О. М., Косик В. М. та інші)наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795;
- Модельна навчальна програма «Робототехніка. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Сокол І. М., Ченцов О. М.) (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 29.09.2021 № 1031));
- Оновлені програми для учнів 5–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів, затверджені Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804;
- українська мова, українська література, зарубіжна література, іноземні мови, математика, фізика, хімія, біологія, інформатика, мистецтво, трудове навчання, природознавство, географія, основи здоров'я, історія України, всесвітня історія, оновлені програми відповідно до наказів Міністерства освіти і науки України № 52 від 13.01.2017 р та №201 від 10.02.2017 р.
- Модельні навчальні програми для 7-8-х класів:
- Модельна навчальна програма «Українська мова. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.), (наказ Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 № 883);
- Модельна навчальна програма «Українська література. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Яценко Т.О., Пахаренко В.І., Слижук О.А., Тригуб І.А.), (наказ Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 № 883);
- Модельна навчальна програма «Алгебра. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автор Істер О. С.), (наказ Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 № 883);
- Модельна навчальна програма «Геометрія. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автор Істер О. С.), (наказ Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 № 883);
- Модельна навчальна програма «Інформатика. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Пасічник О. В., Козак Л. З., Ворожбит А. В.) (наказ Міністерства освіти і науки України від 06.09.2023 № 1090);
- Модельна навчальна програма «Інформатика. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Бондаренко О. О., Ластовецький В. В., Пилипчук О. П., Шестопалов Є. А.) (наказ Міністерства освіти і науки України від 06.09.2023 № 1090);
- Модельна навчальна програма «Фізика. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Кремінський Б. Г., Гельфгат І. М., Божинова Ф. Я., Ненашев І. Ю., Кірюхіна О. О.) (наказ Міністерства освіти і науки України від 16 серпня 2023 № 1001);

Модельна навчальна програма «Історія: Україна і світ. 7–9 класи (інтегрований курс)» (варіант 2) для закладів загальної середньої освіти (автори: Власова Н.С., Желіба О.В., Кронгауз В.О., Секиринський Д.О., Щупак І. Я.) (наказ Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 № 883);

Модельна навчальна програма «Хімія. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автор Григорович О. В.) (наказ Міністерства освіти і науки України від 27.12.2023 № 1575);

Модельна навчальна програма «Біологія. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Балан П. Г., Кулініч О. М., Юрченко Л. П.) (наказ Міністерства освіти і науки України від 06.09.2023 № 1090);

Модельна навчальна програма «Технології. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авторки Ходзицька І. Ю., Горобець О. В., Медвідь О. Ю., Пасічна Т. С., Приходько Ю. М.) (наказ Міністерства освіти і науки України від 16 серпня № 1001);

Модельна навчальна програма «Здоров'я, безпека та добробут. 7-9 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (автори: Воронцова Т. В., Пономаренко В. С., Андрук Н. В., Лаврентьєва І. В., Хомич О. Л.) (наказ Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 № 883);

Модельна навчальна програма «STEM. 7-9 класи (міжгалузевий інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (авт. Засєкіна Т. М., Коршунова О. В., Василяшко І. П.) (наказ Міністерства освіти і науки України від 14 серпня 2024 року № 1138);

Навчальна програма з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів. 5-9 класи. (затверджена наказом МОН від 23.10.2017 № 1407);

Модельна навчальна програма «Підприємництво і фінансова грамотність. 8-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автор Панченко С. Пластун О. Оверко В.)

Навчальна програма «Соціально-емоційне та етичне навчання: формування й розвиток м'яких навичок, стійкості, уваги та подолання травми, 5-6 класи (курс за вибором)» для закладів загальної середньої освіти (автори Елькін О., Марущенко О., Масалітіна О., Дрожжина Т., Журба К.) (надано гриф «Схвалено для використання в освітньому процесі» (рішення експертної комісії з психології та педагогіки ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» від 23.11.2022 року, протокол № 2).

Навчальна програма з основ правознавства для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів.

III ступінь - середня (повна) загальна освіта

Загальний обсяг навчального навантаження здобувачів профільної середньої освіти для 10-11-х класів складає 2660 годин/навчальний рік: для 10-х класів – 1330 годин/навчальний рік, для 11-х класів – 1330 годин/навчальний рік.

Освітня програма для учнів 10-11-х класів на 2025-2026 навчальний рік, розроблена за Типовими навчальними планами загальноосвітніх навчальних закладів III ступеню, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018р. № 408.

Типові освітні програми, за якими розроблено освітню програму закладу освіти

№ додатку навчального плану	Класи	Варіант Типових навчальних планів, затверджених Міністерством освіти і науки України
	10А, 10В, 10Г, 10Д, 11А, 11Б, 11В, 11Г, 11Д	Таблиця №1,3 до Типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня (наказ МОН України від 20.04.2018р. № 408, викладеною у новій редакції затвердженою наказом МОН України від 20.06.2025 року №890)
	10Б	Таблиця №2, 3 до Типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня (наказ МОН України від 20.04.2018р. № 408, викладеною у новій редакції затвердженою наказом МОН України від 20.06.2025 року №890)

У 2025–2026 навчальному році школа продовжує впроваджувати форму мультипрофільного навчання в освітній процес у 10-х класах. Відповідно до Концепції профільного навчання у старшій школі, затвердженої наказом МОН України № 1456 від 21.10.2013 р. «Про затвердження Концепції профільного навчання у старшій школі», старша школа функціонує як профільна. Це створює умови для реалізації диференційованого підходу до навчання, врахування індивідуальної траєкторії розвитку учнів та створення динамічних груп за вибором учнів. Передбачається вибір опанування змісту навчальних предметів на різних рівнях: рівень стандарту, академічний рівень або рівень профільної підготовки з урахуванням освітніх потреб учнів та їх батьків, технічних, матеріальних, кадрових можливостей школи, перспектив здобуття подальшої освіти випускниками школи.

Враховуючи гранично допустиме навантаження на одного учня, предметів, які вивчаються на профільному рівні не може бути більше, ніж три.

Освітня програма складена з розрахунку наявності на паралелі п'яти класів: 10-А, 10-Б, 10-В, 10-Г, 10-Д, 11-А, 11-Б, 11-В, 11-Г, 11-Д, де враховується максимальне тижневе навантаження та забезпечується вивчення обов'язкового мінімуму навчального матеріалу. На профільному рівні в 10-11-х класах вивчатимуться «Українська мова», «Іноземна мова (англійська, німецька)», «Історія України» «Математика», «Інформатика» «Хімія», «Біологія». Максимальне тижневе навантаження на одного учня не перевищує 33 години. Уроки фізичної культури за своїм змістом і специфікою забезпечують рухову активність учнів і не вимагають надмірного розумового напруження, тому години на їх проведення не враховуються при підрахуванні гранично допустимого навантаження учнів. Протягом навчального року учні мають право один раз переходити з однієї профільної групи в іншу. Це забезпечує умови для самостійного вибору здобувачами освіти профільних навчальних дисциплін.

У 10-А, 10-В, 10-Г, 10-Д, 11-А, 11-Б, 11-В, 11-Г, 11-Д класах впроваджено експериментальні інтегрований курс «Природничі науки» відповідно до таблиці 1, Типової освітньої програми.

Враховуючи освітні потреби учнів 10-11-х класів, профільні групи сформовані таким чином:

- 1 – українська мова, англійська мова, математика;
- 2 – українська мова/математика/англійська мова, хімія, біологія;
- 3 – українська мова, англійська мова, німецька мова;
- 4 – українська мова, математика, історія України;
- 5 – українська мова, англійська мова, історія України;
- 6 - математика, англійська мова, німецька мова.

Предмети інваріантної складової робочого навчального плану, які вивчаються на поглибленому рівні, розподіляються між профільними динамічними групами:

Предмети	Групи	Кількість годин
Українська мова	1, 2, 4, 5	4
Українська мова	3	3
Математика	1, 2, 4, 6	6
Математика	3, 5	4
Англійська мова	1, 2, 3, 5, 6	5
Німецька мова	3,6	5
Історія України	4,5	3

Навчальний план для 10-11-х класів закладів загальної середньої освіти розроблено відповідно до Державного стандарту, з метою його впровадження у частині повної загальної середньої освіти з 1 вересня 2018 року. Він містить загальний обсяг навчального навантаження та тижневі години на вивчення базових предметів, вибірково-обов'язкових предметів, профільних предметів і спеціальних курсів, а також передбачає години на факультативи, індивідуальні заняття тощо.

Навчальний план містить перелік базових предметів, який включає окремі предмети суспільно-гуманітарного та математично-природничого циклів.

До базових предметів належать: «Українська мова», «Українська література», «Зарубіжна література», «Іноземна мова», «Історія України», «Всесвітня історія», «Громадянська освіта», «Математика», «Природничі науки», «Фізика і астрономія», «Біологія і екологія», «Хімія», «Географія», «Фізична культура», «Захист Вітчизни».

Реалізація змісту освіти, визначеного Державним стандартом, також забезпечується вибірково-обов'язковими предметами («Інформатика», «Технології», «Мистецтво»), що вивчаються на рівні стандарту. Із запропонованого переліку заклад обирає два предмети в 10 і 11 класах. Години, передбачені на вибірково-обов'язкові предмети діляться між двома обраними предметами.

Частину навчальних годин навчального плану призначено для забезпечення профільного спрямування навчання в старшій школі. Профіль навчання формується закладом освіти з урахуванням можливостей забезпечити якісну його реалізацію.

Зміст профілю навчання реалізується системою окремих предметів і курсів:

- базові та вибірково-обов'язкові предмети, що вивчаються на рівні стандарту;
- профільні предмети, що вивчаються на профільному рівні;
- курси за вибором, до яких належать спеціальні і факультативні курси.

Рішення про розподіл годин для формування відповідного профілю навчання приймає заклад освіти, враховуючи освітні потреби учнів, регіональні особливості, кадрове забезпечення, матеріально-технічну базу тощо.

У процесі складання власного навчального плану враховано, що:

профіль навчання передбачає можливість вивчення профільних предметів з різних освітніх галузей;

кількість годин для вивчення профільного предмета складається з кількості годин, відведених навчальним планом закладу освіти на вивчення відповідних базових предметів, і кількості годин, передбачених на профільні предмети;

у разі залишку навчальних годин, передбачених на вивчення профільних предметів, заклад освіти може використовувати їх для збільшення кількості годин на вивчення базових предметів, для вивчення спеціальних і факультативних курсів.

Спеціальні курси разом із профільними предметами відображають специфіку конкретного профілю навчання і визначають його сутність. Вони призначені для доповнення, поглиблення змісту окремих розділів профільних (а за потреби і непрофільних) предметів, можуть містити додаткові споріднені розділи, що не включені до навчальних програм, знайомити учнів із галузями знань, не представленими в змісті окремих предметів, але орієнтованими на комплекс можливих професій у руслі обраного профілю навчання тощо. Тематика і зміст таких курсів можуть розроблятися вчителями і використовуватися в освітньому процесі після погодження в установленому порядку. Заклад освіти може також обирати відповідний курс із уже розроблених і рекомендованих/схвалених для використання. Спеціальні курси реалізуються за рахунок додаткових годин.

Факультативні курси є засобом задоволення пізнавальних інтересів та освітніх потреб учнів у галузях, які загалом не пов'язані з обраним профілем навчання. Наприклад, учні, які навчаються за профілем природничого спрямування, можуть удосконалювати свої знання з української або іноземної мови, а учні, які здобувають освіту за певним суспільно-гуманітарним профілем, можуть розширювати свою компетентність у галузі інформаційно-комунікаційних технологій, опановуючи відповідний факультативний курс. Факультативні курси реалізуються за рахунок додаткових годин, передбачених планом.

Заклад освіти при складанні своїх навчальних планів можуть збільшувати кількість годин на вивчення базових або профільних предметів за рахунок додаткових годин.

З метою уникнення одногодинного тижневого вивчення певного предмета або курсу заклад освіти може планувати його вивчення концентровано (впродовж чверті, семестру, навчального року).

Для недопущення перевантаження учнів необхідно враховувати їхнє навчання в закладах освіти іншого типу (художніх, музичних, спортивних школах тощо). Так, у закладах загальної середньої освіти за рішенням педагогічної ради при оцінюванні учнів дозволяється враховувати результати їх навчання з відповідних предметів (музика, фізична культура та ін.) у позашкільних закладах.

Навчальні програми для учнів 10-11-х класів закладів загальної середньої освіти, затверджені наказом МОН від 23.10.2017 № 1407:

Українська мова. Рівень стандарту

Українська мова. Профільний рівень

Українська література. Рівень стандарту

Українська література. Профільний рівень

Зарубіжна література. Рівень стандарту

Зарубіжна література. Профільний рівень

Історія України. Рівень стандарту

Історія України. Профільний рівень

Всесвітня історія. Рівень стандарту

Всесвітня історія. Профільний рівень

Історія: Україна і світ (інтегрований курс). Рівень стандарту

Правознавство. Профільний рівень

Громадянська освіта (інтегрований курс). Рівень стандарту

Економіка. Профільний рівень

Іноземні мови. Рівень стандарту

Іноземні мови. Профільний рівень

Мистецтво. Рівень стандарту

Математика (алгебра і початки аналізу та геометрія). Рівень стандарту

Математика. Профільний рівень

Математика (початок вивчення на поглибленому рівні з 8 класу). Профільний рівень

Інформатика. Рівень стандарту

Інформатика. Профільний рівень

Природничі науки (чотири програми: проект 1 - автори І. Дьоміна, В. Задояний, С. Костик; проект 2 - авторський колектив під керівництвом Т. Засекіної; проект 3 - автори Д. Шабанов, О. Козленко; проект 4 - авторський колектив під керівництвом В. Ільченко). Рівень стандарту

Біологія і екологія. Рівень стандарту

Біологія і екологія. Профільний рівень

Географія. Рівень стандарту

Географія. Профільний рівень

Хімія. Рівень стандарту

Хімія. Профільний рівень

Технології. Рівень стандарту

Фізична культура. Рівень стандарту

Фізична культура. Профільний рівень

Навчальні програми для учнів 10 - 11 класів закладів загальної середньої освіти, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 04.11.2020 р. № 1377:

Захист України. Рівень стандарту

Захист України. Профільний рівень

Фізика і астрономія. Навчальні програми для учнів 10-11 класів закладів загальної середньої освіти (рівень стандарту, профільний рівень), затверджено наказом МОН № 1539 від 24.11.2017р.

Фізика. 10-11 класи. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів (Рівень стандарту, профільний рівень).

Астрономія. 10-11 класи. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів (Рівень стандарту, профільний рівень).

Креслення. 11 клас. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів.

Розділ 3 **Очікувані результати навчання здобувачів освіти**

I ступінь - початкова загальна освіта

Освітня програма має потенціал для формування у здобувачів таких ключових компетентностей:

- 1) вільне володіння державною мовою, що передбачає уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях;
- 2) здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, що передбачає активне використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади, можливість розуміти прості висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування;
- 3) математична компетентність, що передбачає виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини;
- 4) компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;
- 5) інноваційність, що передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади;
- 6) екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміючи важливість збереження природи для сталого розвитку суспільства;
- 7) інформаційно-комунікаційна компетентність, що передбачає опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях;
- 8) навчання впродовж життя, що передбачає опанування уміннями і навичками, необхідними для подальшого навчання, організацію власного навчального середовища, отримання нової інформації з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення, навчання працювати самостійно і в групі;
- 9) громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, активність в житті класу і школи, повагу до прав інших осіб, уміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов'язаних з різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів та

ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного здоров'я і збереження здоров'я інших людей, дотримання здорового способу життя;

10) культурна компетентність, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості;

11) підприємливість та фінансова грамотність, що передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організовувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень.

Спільними для всіх ключових компетентностей є такі вміння: читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими людьми.

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті початкової загальної освіти, визначено завдання, які має реалізувати вчитель у рамках кожної освітньої галузі. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів.

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

II ступінь - основна загальна освіта

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті базової та повної загальної середньої освіти, визначено завдання, які має реалізувати вчитель у рамках кожної освітньої галузі.

№ з/п	Ключові компетентності	Компоненти
1	Спілкування державною (і рідною — у разі відмінності) мовами	<p>Уміння: ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у текстовій формі, таблицях, діаграмах, на графіках); розуміти, пояснювати і перетворювати тексти задач (усно і письмово), грамотно висловлюватися рідною мовою; доречно та коректно вживати в мовленні термінологію з окремих предметів, чітко, лаконічно та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити правильність тверджень; уникнення невнормованих іншомовних запозичень у спілкуванні на тематику окремого предмета; поповнювати свій словниковий запас.</p> <p>Ставлення: розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань.</p> <p>Навчальні ресурси: означення понять, формулювання властивостей, доведення правил, теорем.</p>

2	Спілкування іноземними мовами	<p>Уміння: здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою; розуміти на слух зміст автентичних текстів; читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту; здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань; використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів; ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування.</p> <p>Ставлення: критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб; висловлювати свої думки, почуття та ставлення; адекватно; використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння іноземною мовою; обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб; ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов.</p> <p>Навчальні ресурси: підручники, словники, довідкова література, мультимедійні засоби, адаптовані іншомовні тексти.</p>
3	Математична компетентність	<p>Уміння: оперувати текстовою та числовою інформацією; встановлювати відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо); розв'язувати задачі, зокрема практичного змісту; будувати і досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати; прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач; використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях.</p> <p>Ставлення: усвідомлення значення математики для повноцінного життя в сучасному суспільстві, розвитку технологічного, економічного й оборонного потенціалу держави, успішного вивчення інших предметів.</p> <p>Навчальні ресурси: розв'язування математичних задач, і обов'язково таких, що моделюють реальні життєві ситуації.</p>
4	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	<p>Уміння: розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі; будувати та досліджувати природні явища і процеси; послуговуватися технологічними пристроями.</p> <p>Ставлення: усвідомлення важливості природничих наук як універсальної мови науки, техніки та технологій, усвідомлення ролі наукових ідей в сучасних інформаційних технологіях.</p> <p>Навчальні ресурси: складання графіків та діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу.</p>

5	Інформаційно-цифрова компетентність I	<p>Уміння: структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритми; визначати достатність даних для розв'язання задачі; використовувати різні знакові системи; знаходити інформацію та оцінювати її достовірність; доводити істинність тверджень.</p> <p>Ставлення: критичне осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення важливості інформаційних технологій для ефективного розв'язування математичних задач.</p> <p>Навчальні ресурси: візуалізація даних, побудова графіків та діаграм за допомогою програмних засобів.</p>
6	Уміння вчитися впродовж життя	<p>Уміння: визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організувати та планувати свою навчальну діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; доводити правильність власного судження або визнавати помилковість.</p> <p>Ставлення: усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя; прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності.</p> <p>Навчальні ресурси: моделювання власної освітньої траєкторії.</p>
7	Ініціативність і підприємливість	<p>Уміння: генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, прогнозувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії раціональності, практичності, ефективності та точності, з метою вибору найкращого рішення; аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання життєвого завдання.</p> <p>Ставлення: ініціативність, відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що успіх команди — це й особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших.</p> <p>Навчальні ресурси: завдання підприємницького змісту (оптимізаційні задачі).</p>
8	Соціальна і громадянська компетентності	<p>Уміння: висловлювати власну думку, слухати і чути інших, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів; аргументувати та відстоювати свою позицію; ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях; співпрацювати в команді, виділяти та виконувати власну роль в командній роботі; аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет; орієнтуватися в широкому колі послуг і товарів на основі чітких критеріїв, робити споживчий вибір, спираючись на різні дані.</p> <p>Ставлення: ощадливість і поміркованість; рівне ставлення до інших незалежно від статків, соціального походження; відповідальність за спільну справу; налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновків; повага до прав людини, активна позиція щодо боротьби із дискримінацією.</p> <p>Навчальні ресурси: завдання соціального змісту.</p>

9	Обізнаність і самовираження у сфері культури	<p>Уміння: грамотно і логічно висловлювати свою думку, аргументувати та вести діалог, враховуючи національні та культурні особливості співрозмовників та дотримуючись етики спілкування і взаємодії; враховувати художньо-естетичну складову при створенні продуктів своєї діяльності (малюнків, текстів, схем тощо).</p> <p>Ставлення: культурна самоідентифікація, повага до культурного розмаїття у глобальному суспільстві; усвідомлення впливу окремого предмета на людську культуру та розвиток суспільства.</p> <p>Навчальні ресурси: математичні моделі в різних видах мистецтва.</p>
10	Екологічна грамотність і здорове життя	<p>Уміння: аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі різних даних; враховувати правові, етичні, екологічні і соціальні наслідки рішень; розпізнавати, як інтерпретації результатів вирішення проблем можуть бути використані для маніпулювання.</p> <p>Ставлення: усвідомлення взаємозв'язку кожного окремого предмета та екології на основі різних даних; ощадне та бережливе відношення до природніх ресурсів, чистоти довкілля та дотримання санітарних норм побуту; розгляд порівняльної характеристики щодо вибору здорового способу життя; власна думка та позиція до зловживань алкоголю, нікотину тощо.</p> <p>Навчальні ресурси: навчальні проекти, завдання соціально-економічного, екологічного змісту; задачі, які сприяють усвідомленню цінності здорового способу життя.</p>

Такі компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності можуть формуватися відразу засобами усіх предметів.

Наскрізні лінії є засобом інтеграції ключових і загальнопредметних компетентностей, є соціально значимими надпредметними темами, які допомагають формуванню в учнів уявлень про суспільство в цілому, розвивають здатність застосовувати отримані знання у різних ситуаціях.

Навчання за наскрізними лініями реалізується через:

- організацію навчального середовища;
- окремі предмети;
- роботу в проектах;
- позакласну навчальну роботу і роботу гуртків.

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльніша спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості створювати умови для самостійного виведення нового знання, перевірки його на практиці і встановлення причинно-наслідкових зв'язків шляхом створення проблемних ситуацій, організації спостережень, дослідів та інших видів діяльності. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

III ступінь - середня (повна) загальна освіта

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які має реалізувати вчитель/вчителька у рамках кожної освітньої галузі. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів.

№ з/п	Ключові компетентності	Компоненти
1	Спілкування державною (і рідною — у разі відмінності) мовами	<p><i>Уміння:</i> ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у текстовій формі, таблицях, діаграмах, на графіках); розуміти, пояснювати і перетворювати тексти задач (усно і письмово), грамотно висловлюватися рідною мовою; доречно та коректно вживати в мовленні термінологію з окремих предметів, чітко, лаконічно та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити правильність тверджень; уникнення невнормованих іншомовних запозичень у спілкуванні на тематику окремого предмета; поповнювати свій словниковий запас.</p> <p><i>Ставлення:</i> розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> означення понять, формулювання властивостей, доведення правил, теорем</p>
2	Спілкування іноземними мовами	<p><i>Уміння:</i> здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою; розуміти на слух зміст автентичних текстів; читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту; здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань; використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів; обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб.</p> <p><i>Ставлення:</i> критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб; висловлювати свої думки, почуття та ставлення; ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування; ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов; адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння іноземною мовою.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> підручники, словники, довідкова література, мультимедійні засоби, адаптовані іншомовні тексти.</p>

3	Математична компетентність	<p><i>Уміння:</i> оперувати текстовою та числовою інформацією; встановлювати відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо); розв'язувати задачі, зокрема практичного змісту; будувати і досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати; прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач; використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях.</p> <p><i>Ставлення:</i> усвідомлення значення математики для повноцінного життя в сучасному суспільстві, розвитку технологічного, економічного й оборонного потенціалу держави, успішного вивчення інших предметів.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> розв'язування математичних задач, і обов'язково таких, що моделюють реальні життєві ситуації</p>
4	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	<p><i>Уміння:</i> розпізнавати проблеми, що виникають у довіллі; будувати та досліджувати природні явища і процеси; послуговуватися технологічними пристроями.</p> <p><i>Ставлення:</i> усвідомлення важливості природничих наук як універсальної мови науки, техніки та технологій. усвідомлення ролі наукових ідей в сучасних інформаційних технологіях</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> складання графіків та діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу</p>
5	Інформаційно-цифрова компетентність	<p><i>Уміння:</i> структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритми; визначати достатність даних для розв'язання задачі; використовувати різні знакові системи; знаходити інформацію та оцінювати її достовірність; доводити істинність тверджень.</p> <p><i>Ставлення:</i> критичне осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення важливості інформаційних технологій для ефективного розв'язування математичних задач.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> візуалізація даних, побудова графіків та діаграм за допомогою програмних засобів</p>
6	Уміння вчитися впродовж життя	<p><i>Уміння:</i> визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організовувати та планувати свою навчальну діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; доводити правильність власного судження або визнавати помилковість.</p> <p><i>Ставлення:</i> усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя; прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> моделювання власної освітньої траєкторії</p>

7	Ініціативність і підприємливість	<p><i>Уміння:</i> генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, прогнозувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії раціональності, практичності, ефективності та точності, з метою вибору найкращого рішення; аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання життєвого завдання.</p> <p><i>Ставлення:</i> ініціативність, відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що успіх команди – це й особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> завдання підприємницького змісту (оптимізаційні задачі)</p>
8	Соціальна і громадянська компетентності	<p><i>Уміння:</i> висловлювати власну думку, слухати і чути інших, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів; аргументувати та відстоювати свою позицію; ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях; співпрацювати в команді, виділяти та виконувати власну роль в командній роботі; аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет; орієнтуватися в широкому колі послуг і товарів на основі чітких критеріїв, робити споживчий вибір, спираючись на різні дані.</p> <p><i>Ставлення:</i> ощадливість і поміркованість; рівне ставлення до інших незалежно від статків, соціального походження; відповідальність за спільну справу; налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновків; повага до прав людини, активна позиція щодо боротьби із дискримінацією.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> завдання соціального змісту</p>
9	Обізнаність і самовираження у сфері культури	<p><i>Уміння:</i> грамотно і логічно висловлювати свою думку, аргументувати та вести діалог, враховуючи національні та культурні особливості співрозмовників та дотримуючись етики спілкування і взаємодії; враховувати художньо-естетичну складову при створенні продуктів своєї діяльності (малюнків, текстів, схем тощо).</p> <p><i>Ставлення:</i> культурна самоідентифікація, повага до культурного розмаїття у глобальному суспільстві; усвідомлення впливу окремого предмета на людську культуру та розвиток суспільства.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> математичні моделі в різних видах мистецтва</p>

10	Екологічна грамотність і здорове життя	<p><i>Уміння:</i> аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі різних даних; враховувати правові, етичні, екологічні і соціальні наслідки рішень; розпізнавати, як інтерпретації результатів вирішення проблем можуть бути використані для маніпулювання.</p> <p><i>Ставлення:</i> усвідомлення взаємозв'язку окремого предмета та екології на основі різних даних; ощадне та бережливе відношення до природних ресурсів, чистоти довкілля та дотримання санітарних норм побуту; розгляд порівняльної характеристики щодо вибору здорового способу життя; власна думка та позиція до зловживань алкоголю, нікотину тощо.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> навчальні проекти, завдання соціально-економічного, екологічного змісту; задачі, які сприяють усвідомленню цінності здорового способу життя</p>
----	--	--

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності можуть формуватися відразу засобами усіх окремих предметів. Виокремлення в навчальних програмах таких наскрізних ліній ключових компетентностей як «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність» спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях.

Наскрізнi лінії є засобом інтеграції ключових і загальнопредметних компетентностей, окремих предметів та предметних циклів; їх необхідно враховувати при формуванні шкільного середовища. Наскрізнi лінії є соціально значимими надпредметними темами, які допомагають формуванню в учнів уявлень про суспільство в цілому, розвивають здатність застосовувати отримані знання у різних ситуаціях.

Навчання за наскрізними лініями реалізується насамперед через:

організацію навчального середовища — зміст та цілі наскрізних тем враховуються при формуванні духовного, соціального і фізичного середовища навчання;

окремі предмети — виходячи із наскрізних тем при вивченні предмета проводяться відповідні трактовки, приклади і методи навчання, реалізуються надпредметні, міжкласові та загальношкільні проекти. Роль окремих предметів при навчанні за наскрізними темами різна і залежить від цілей і змісту окремого предмета та від того, наскільки тісно той чи інший предметний цикл пов'язаний із конкретною наскрізною темою;

предмети за вибором;

роботу в проектах;

позакласну навчальну роботу і роботу гуртків.

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості створювати умови для самостійного виведення нового знання, перевірки його на практиці і встановлення причинно-наслідкових зв'язків шляхом створення проблемних ситуацій, організації спостережень, дослідів та інших видів діяльності. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

Розділ 4

Навчальні плани та їх обґрунтування

Навчальні плани Мультипрофільного ліцею на 2023-2024 навчальний рік враховують основні вимоги законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», постанов Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 року № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти», від 21.02.2018 року № 87 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти», Концепції профільного навчання.

Структура Мультипрофільного ліцею: 55 класів, із них 18 із поглибленим і профільним вивченням предметів; 1546 учнів.

Відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту» згідно із запитами та потребами учнів у закладі сформовано класи (групи) з поглибленим вивченням таких предметів: української мови та літератури, історії, математики, хімії, біології, англійської та німецької мов.

Мультипрофільний ліцей має статус експериментального загальноосвітнього навчального закладу всеукраїнського рівня та долучений до дослідно-експериментальної роботи за темою «Моделювання навчально-виховного процесу паралельного вивчення двох іноземних мов з 1-го класу в загальноосвітній школі» (Наказ МОН України №719 від 30.06.2016 року)

Робочі навчальні плани Мультипрофільного ліцею розроблені:

- для 1-І 2-І, 3-І, 4-І класів – за типовим навчальним планом закладів загальної середньої освіти, які працюють за науково-педагогічним проєктом «Інтелект України» наказ МОН України від 03.02.2021 року №140 (додаток 2);
- для 5-І, 6-І класів – за типовим навчальним планом закладів загальної середньої освіти, які працюють за науково-педагогічним проєктом «Інтелект України» наказ МОН України від 03.02.2021 року №140 (додаток 3);
- для 7-І, 8-І, 9-І класів – за типовим навчальним планом закладів загальної середньої освіти, які працюють за науково-педагогічним проєктом «Інтелект України» наказ МОН України від 03.02.2021 року №140 (додаток 3);
- для 1-2-х класів - за типовою освітньою програмою, затвердженою наказом МОН України від 12.08.2022 №743-22;
- для 3-4-х класів - за типовою освітньою програмою, затвердженою наказом МОН України від 12.08.2022 №743-22;
- для 5-7-х класів - за типовою освітньою програмою для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти, затвердженою наказом Міністерства освіти і науки України від 09.08.2024 № 1120 (додаток №3);
- для 8-9-х класів – за типовою освітньою програмою закладів середньої освіти II ступеня, затвердженою наказом МОН України від 20.04.2018 року №405 (таблиці 1, 3, 5, 8);
- для 10-11-х класів – за типовою освітньою програмою закладів середньої освіти III ступеня, затвердженою наказом МОН України від 20.04.2018 року №408 (таблиці 1,2,3).

Навчальні плани для 1-11-х класів спеціалізованої школи та класів ліцею включають інваріантну частину, сформовану на державному рівні, та варіативну частину, у якій передбачено години на вивчення спеціалізованих навчальних предметів, курсів, додаткові години на навчальні предмети інваріантної складової, факультативи:

- я пізнаю світ 2-І, 3-І, 4-І класах;
- української мови у 9-Д, 10-А, 10-Б, 10-В, 10-Г, 10-Д, 11-А, 11-Б, 11-В, 11-Г та 11-Д класах;
- іноземна мова у 1-А, 1-Д, 1-І, 7-І, 8-А, 10-А, 10-Б, 10-В, 10-Г, 10-Д, 11-В, 11-Г та 11-Д класах;
- другої іноземної мови у 2-В, 2-Г, 3-В, 3-Г, 4-В, 4-Г, 8-В, 8-Г, 10-В, 10-Г, 11-В та 11-Г класах;
- математики у 2-І, 10-В класах;
- алгебра у 8-А, 9-Б, 10-А, 10-Б, 10-Г, 11-Г та 11-Д класах;
- геометрії у 8-А, 9-Б, 10-А, 10-Б, 10-Г, 11-Г та 11-Д класах;

- хімії у 10-А, 11-А, 11-Б класах;
- біології 11-Б класі;
- історії України у 10-А, 10-Б, 10-Д, 11-А та 11-Д класах;
- всесвітня історія 11-А та 11-Д класах;
- видатні постаті України у 8-Д та 9-Д класах;
- інформатики у 6-І та 8-І класах;
- STEAM 8-А, 9-Б класах.

Керуючись наказом МОН України від 09.08.2024 № 1120 (при складанні освітніх програм закладів загальної середньої освіти II ступеня на основі Типової освітньої програми, вилучення з освітнього процесу предметів інваріантної складової не допускається. У типовому навчальному плані визначено години навчального навантаження для перерозподілу між освітніми компонентами, які можна: перерозподіляти між різними освітніми галузями, урахувавши особливості організації освітнього процесу в закладі освіти й індивідуальні освітні потреби здобувачів освіти; використовувати для вибіркового освітніх компонентів (курсів за вибором (факультативних курсів), міжгалузевих інтегрованих курсів), проектної діяльності, проведення індивідуальних консультацій і групових занять. Додаткові години використано для поглибленого вивчення профільних предметів та міжгалузевих курсів/курсів за вибором:

Клас	Предмет	Внесено зміни
5-А	Українська література	+0,5
	Зарубіжна література	+0,5
	Математика	+1
	Інтегрований курс «Пізнаємо природу»	+0,5
	STEM	+1
	СЕЕН	+1,5
5-Б	Українська література	+0,5
	Зарубіжна література	+0,5
	Математика	+2
	Інтегрований курс «Пізнаємо природу»	+0,5
	Інформатика	+1
	STEM	+1,5
5-В,Г	Робототехніка	+1
	Іноземна мова	+0,5
	Інтегрований курс «Література»	+0,5
	Друга іноземна мова	+4
	Математика	+1
	Інтегрований курс «Пізнаємо природу»	+0,5
5-Д	Робототехніка	+1
	Українська література	+0,5
	Зарубіжна література	+0,5
	Іноземна мова	+0,5
	Математика	+1
	Інтегрований курс «Пізнаємо природу»	+0,5
6-А,Б	СЕЕН	+1
	Українська література	+0,5
	Математика	+1

	Інтегрований курс «Пізнаємо природу»	+1
	Географія	+1
	Інтегрований курс Історії та громадянської освіти	+0,5
	Інформатика	+1
	STEM	+1,5
	СЕЕН	+1
6-В,Г	Іноземна мова	+0,5
	Інтегрований курс «Література»	+0,5
	Друга іноземна мова	+4
	Математика	+1
	Інтегрований курс «Пізнаємо природу»	+1
	Географія	+1
	Інтегрований курс Історії та громадянської освіти	+0,5
	СЕЕН	+1
6-Д	Українська література	+0,5
	Математика	+1
	Інтегрований курс «Пізнаємо природу»	+1
	Географія	+1
	Інтегрований курс Історії та громадянської освіти	+1,5
	STEM	+1,5
	СЕЕН	+1
7-А,Б	Українська література	+0,5
	Алгебра	+0,5
	Геометрія	+0,5
	Історія України	+0,5
	Інформатика	+1
	STEM	+1,5
7-В,Г	Інтегрований курс «Література»	+0,5
	Іноземна мова	+1
	Друга іноземна мова	+4
	Алгебра	+0,5
	Геометрія	+0,5
	Історія України	+0,5
8-А	Українська література	+1
	Зарубіжна література	+1
	Алгебра	+0,5
	Геометрія	+0,5
	Історія України	+0,5
	Інформатика	+1
	STEM	+1,5
8-Б,Н	Українська література	+1
	Зарубіжна література	+1
	Історія України	+0,5
	STEM	+1,5

Керуючись наказом МОН України від 20.04.2018 року №405 (при складанні освітніх програм закладів загальної середньої освіти II ступеня на основі Типової освітньої програми, вилучення з освітнього процесу предметів інваріантної складової не допускається. Години на вивчення предметів інваріантної складової можуть зменшуватись не більше ніж удвічі порівняно з

показниками Типової освітньої програми), здійснено зменшення годин на вивчення предметів трудового навчання, мистецтва, інформатики, технології. Додаткові години використано для поглибленого вивчення профільних предметів:

№	Клас	Предмет	Внесено зміни
	9-В,Г	Друга іноземна мова	+1
		Інформатика	-0,5
		Трудове навчання	-0,5

Навчальні плани зорієнтовані на роботу за 5-денним навчальним тижнем.

З метою розвитку пізнавальної діяльності учнів, поглиблення та систематизації знань, умінь та навичок здобувачів освіти, формування ключових компетентностей учнів, залучення їх до пошукової роботи протягом навчального року організовано проведення навчальних екскурсій та навчальної практики відповідно до Методичних рекомендацій щодо організації навчально-виховного процесу під час проведення навчальних екскурсій та навчальної практики учнів загальноосвітніх навчальних закладів (Лист Міністерства освіти і науки України від 06.02.2008 р. №1/9-61).

Розділ 5

Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття початкової, базової та профільної середньої освіти

Початкова освіта здобувається з шести років (відповідно до Закону України «Про освіту»).

Базова середня освіта здобувається після здобуття початкової освіти. Діти, які здобули початкову освіту на 1 вересня поточного навчального року повинні розпочинати здобуття базової середньої освіти цього ж навчального року.

Профільна середня освіта здобувається після здобуття базової середньої освіти. Діти, які здобули базову середню освіту та успішно склали державну підсумкову атестацію на 1 вересня поточного навчального року розпочинають здобуття профільної середньої освіти цього ж навчального року.

Освітню програму укладено за такими освітніми галузями:

- Мови і літератури
- Суспільствознавство
- Мистецтво
- Математика
- Природознавство
- Технології
- Здоров'я і фізична культура

Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах.

Розділ 6

Форми організації освітнього процесу

I ступінь - початкова загальна освіта

У 1 класі очікувані результати навчання, окреслені в межах кожної галузі, досяжні, якщо використовувати інтерактивні форми і методи навчання:

- дослідницькі,
- інформаційні,
- мистецькі проекти,
- сюжетно-рольові ігри,
- інсценізації,
- моделювання,
- ситуаційні вправи,
- екскурсії,
- дитяче волонтерство тощо.

Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку, екскурсії, віртуальні подорожі, спектаклі, квести, які вчитель організує у межах уроку або в позаурочний час.

Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

II ступінь - основна загальна освіта

Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку:

- формування компетентностей;
- розвитку компетентностей;
- перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей;
- корекції основних компетентностей;
- комбінований урок.

Також формами організації освітнього процесу можуть бути екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-семінари, конференції, форуми, спектаклі, брифінги, квести, інтерактивні уроки (уроки-«суди», урок-дискусійна група, уроки з навчанням одних учнів іншими), інтегровані уроки, проблемний урок, відео-уроки, навчальна практика тощо.

З метою засвоєння нового матеріалу та розвитку компетентностей крім уроку проводяться навчально-практичні заняття. Ця форма організації поєднує виконання різних практичних вправ, експериментальних робіт відповідно до змісту окремих предметів. Досягнуті компетентності учні можуть застосувати на практичних заняттях і заняттях практикуму. Практичне заняття — це така форма організації, в якій учням надається можливість застосовувати отримані ними знання у практичній діяльності. Експериментальні завдання, передбачені змістом окремих предметів, виконуються на заняттях із практикуму (виконання експериментально-практичних робіт). Оглядова конференція повинна передбачати обговорення ключових положень вивченого матеріалу, учнем розкриваються нові узагальнюючі підходи до його аналізу. Оглядова конференція може бути комплексною, тобто реалізувати міжпредметні зв'язки в узагальненні й систематизації навчального матеріалу. Оглядова екскурсія припускає цілеспрямоване ознайомлення учнів з об'єктами та спостереження процесів з метою відновити та систематизувати раніше отримані знання.

Функцію перевірки та оцінювання досягнення компетентностей виконує навчально-практичне заняття. Учні одержують конкретні завдання, з виконання яких звітують перед вчителем. Практичні заняття та заняття практикуму також можуть будуватися з метою реалізації контрольних функцій освітнього процесу. На цих заняттях учні самостійно виготовляють вироби, проводять виміри та звітують за виконану роботу.

Можливо проводити заняття в малих групах, бригадах і ланках (у тому числі робота учнів у парах змінного складу) за умови, що окремі учні виконують роботу бригадирів, консультантів, тобто тих, хто навчає малу групу.

Екскурсії в першу чергу покликані показати учням практичне застосування знань, отриманих при вивченні змісту окремих предметів (можливо поєднувати зі збором учнями по ходу екскурсії

матеріалу для виконання визначених завдань). Учні можуть самостійно знімати та монтувати відеофільми (під час відеоуроку) за умови самостійного розроблення сюжету фільму, підбору матеріалу, виконують самостійно розподілені ролі та аналізують виконану роботу.

Під час навчальної практики учні 5-9 класів додатково опановують матеріал предметів поглибленого та профільного вивчення, набувають досвіду проведення науково-пошукової роботи. Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти та окремих предметів протягом навчального року.

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

III ступінь - середня (повна) загальна освіта

Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку:

формування компетентностей;

розвитку компетентностей;

перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей;

корекції основних компетентностей;

комбінований урок.

Також формами організації освітнього процесу можуть бути екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-семінари, конференції, форуми, спектаклі, брифінги, квести, інтерактивні уроки (уроки-«суди», урок-дискусійна група, уроки з навчанням одних учнів іншими), інтегровані уроки, проблемний урок, відео-уроки, прес-конференції, ділові ігри, навчальна практика тощо.

Засвоєння нового матеріалу можна проводити на лекції, конференції, екскурсії і т. д. Для конференції, дискусії вчителем або учнями визначаються теми доповідей учнів, основні напрями самостійної роботи. На навчальній екскурсії учні отримують знання, знайомлячись із експонатами в музеї, з роботою механізмів на підприємстві, спостерігаючи за різноманітними процесами, що відбуваються у природі. Консультації проводяться з учнями, які не були присутні на попередніх уроках або не зрозуміли, не засвоїли зміст окремих предметів. Розвиток і корекцію основних компетентностей можна, крім уроку відповідного типу, проводити на семінарі, заключній конференції, екскурсії тощо. Семінар як форма організації об'єднує бесіду та дискусію учнів. Заключна конференція може будуватися як у формі дискусії, так і у формі диспуту, на якому обговорюються полярні точки зору. Учитель або учні підбивають підсумки обговорення і формулюють висновки.

З метою засвоєння нового матеріалу та розвитку компетентностей крім уроку проводяться навчально-практичні заняття. Ця форма організації поєднує виконання різних практичних вправ, експериментальних робіт відповідно до змісту окремих предметів, менш регламентована й має акцент на більшій самостійності учнів в експериментальній та практичній діяльності. Досягнуті компетентності учні можуть застосувати на практичних заняттях і заняттях практикуму. Практичне заняття - це така форма організації, в якій учням надається можливість застосовувати отримані ними знання у практичній діяльності. Експериментальні завдання, передбачені змістом окремих предметів, виконуються на заняттях із практикуму (виконання експериментально-практичних робіт). Оглядова конференція (для 8-11 класів) повинна передбачати обговорення ключових положень вивченого матеріалу, учнем розкриваються нові узагальнюючі підходи до його аналізу.

Оглядова конференція може бути комплексною, тобто реалізувати міжпредметні зв'язки в узагальненні й систематизації навчального матеріалу.

Оглядова екскурсія припускає цілеспрямоване ознайомлення учнів з об'єктами та спостереження процесів з метою відновити та систематизувати раніше отримані знання.

Учням, які готуються здавати заліки або іспити можливе проведення оглядових консультацій, які виконують коригувальну функцію, допомагаючи учням зорієнтуватися у змісті окремих предметів.

Консультація будується за принципом питань і відповідей.

Перевірка та/або оцінювання досягнення компетентностей крім уроку може здійснюватися у формі заліку, співбесіди, контрольного навчально-практичного заняття.

Залік як форма організації проводиться для перевірки якості засвоєння учнями змісту предметів, досягнення компетентностей. Ця форма організації як правило застосовується у класах з вечірньою формою здобуття освіти або для інших здобувачів профільної середньої освіти.

Співбесіда, як і залік, тільки у формі індивідуальної бесіди, проводиться з метою з'ясувати рівень досягнення компетентностей.

Функцію перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей виконує навчально-практичне заняття. Учні одержують конкретні завдання, з виконання яких звітують перед вчителем.

Практичні заняття та заняття практикуму також можуть будуватися з метою реалізації контрольних функцій освітнього процесу. На цих заняттях учні самостійно виготовляють вироби, проводять виміри та звітують за виконану роботу.

Можливо проводити заняття в малих групах, бригадах і ланках (у тому числі робота учнів у парах змінного складу) за умови, що окремі учні виконують роботу бригадирів, консультантів, тобто тих, хто навчає малу групу.

Екскурсії в першу чергу покликані показати учням практичне застосування знань, отриманих при вивченні змісту окремих предметів (можливо поєднувати зі збором учнями по ходу екскурсії матеріалу для виконання визначених завдань).

Учні можуть самостійно знімати та монтувати відеофільми (під час відео-уроку) за умови самостійного розроблення сюжету фільму, підбору матеріалу, виконують самостійно розподілені ролі та аналізують виконану роботу.

Під час навчальної практики учні 5-9 класів додатково опановують матеріал предметів поглибленого та профільного вивчення, досліджують актуальні проблеми конкретної галузі науки. Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

Розділ 7

Науково-педагогічний проєкт «Інтелект України»

Освітня програма початкової школи науково-педагогічного проєкту «Інтелект України» розроблена з метою виконання Закону України «Про освіту», Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 р. № 87, «Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти» від 30 вересня 2020 р. № 898, розпоряджень Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 р. № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року», від 13.12. 2017 р. № 903-р «Про затвердження плану заходів на 2017-2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», наказів Міністерства освіти і науки України від 02.11.2016 р. № 1319 «Про проведення всеукраїнського експерименту за темою «Реалізація компетентнісного підходу в науково-педагогічному проєкті «Інтелект України» на базі загальноосвітніх навчальних закладів» (зі змінами, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 16.01.2017 р. № 67), від 13.07.2017 р. № 1021 «Про організаційні питання запровадження Концепції Нової української школи у загальноосвітніх навчальних закладах I ступеня» та від 14.08.2017 р. № 1171 «Про завершення I етапу всеукраїнського експерименту за темою «Реалізація компетентнісного підходу в науково-педагогічному проєкті «Інтелект України» на базі загальноосвітніх навчальних закладів».

Відповідно до Закону України «Про освіту» (стаття 33) Програма визначає:

- вимоги до дітей, які можуть розпочати навчання за цією Програмою;
- перелік освітніх компонентів;
- загальний обсяг навчального навантаження учнів 1-6-х класів Проєкту й очікувані результати навчальної діяльності учнів.

Вимоги до дітей, які можуть розпочати навчання за Програмою

Зарахування учнів до проектного класу відбувається відповідно до чинного законодавства на підставі заяв батьків або осіб, які їх замінюють. Згідно із Законом України «Про освіту» початкова освіта в Проекті розпочинається переважно із шести років. Діти, яким на 1 вересня поточного навчального року виповнилося сім років, можуть навчатися в проектних класах цього ж навчального року. Діти, яким на 1 вересня поточного навчального року не виповнилося шести років, можуть розпочинати здобуття початкової освіти цього ж навчального року на бажання батьків або осіб, які їх замінюють.

Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття початкової освіти в Проекті з іншого віку (Закон України «Про освіту», стаття 12). Перелік освітніх компонентів системи початкової освіти в Проекті згідно із Законом України «Про освіту» початкова освіта в Проекті як перший рівень повної загальної середньої освіти, що відповідає першому рівню Національної рамки кваліфікацій, забезпечує, зокрема, наступність із дошкільним періодом і здатність дитини виконувати під керівництвом учителя прості завдання в типових ситуаціях у чітко визначеній структурованій сфері навчання, а також готовність дитини до навчання на наступному рівні (Закон України «Про освіту», стаття 10).

Цілями початкової освіти в Проекті визнано всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей і наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей, розвиток самостійності, творчості й допитливості. Зазначені цілі досягаються через модернізацію початкової освіти в Проекті на засадах компетентнісного підходу, концептуальною метою якого є становлення учня як суб'єкта життєдіяльності завдяки сформованості системи взаємопов'язаних ключових, загальнопредметних і предметних компетентностей. Компетентність трактуємо відповідно до Закону України «Про освіту» (стаття 1) як інтегровану якість особистості, що являє собою динамічну комбінацію знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність.

Компетентнісна початкова освіта в Проекті:

Відповідно до Державного стандарту початкової освіти формування в учнів початкової школи 11 ключових компетентностей, що зазначені в Законі України «Про освіту» (стаття 12), здійснюється за такими освітніми галузями:

1. Мовно-літературна освітня галузь.
2. Математична освітня галузь.
3. Природнична освітня галузь.
4. Технологічна освітня галузь.
5. Інформатична освітня галузь.
6. Соціальна і здоров'язбережувальна освітня галузь.
7. Громадянська та історична освітня галузь.
8. Мистецька освітня галузь.
9. Фізкультурна освітня галузь.

Для кожної з наведених освітніх галузей відповідно до принципу наступності та перспективності окремих рівнів освіти визначено мету, завдання й загальні результати I циклу початкової освіти, що відображені в освітніх програмах відповідних освітніх галузей.

Загальний обсяг навчального навантаження учнів 1-4-х класів

Загальний обсяг навчального навантаження учнів 1-4 класів визначено відповідно до вимог Державного стандарту початкової освіти, за якими гранично допустиме тижневе навантаження становить: 1 клас — 20 год/тижд.; 2 клас — 22 год/тижд.; 3 клас — 23 год/тижд.; 4 клас — 23 год/тижд.

Очікувані результати навчання випускників проектних класів у повному обсязі реалізують вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів молодшого шкільного віку після першого циклу початкової освіти, що визначені Державним стандартом початкової освіти.

- супроводжувати навчальний поступ учнів;
- вибудовувати індивідуальну траєкторію розвитку учнів;

- діагностувати досягнення на кожному з етапів навчання;
- вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню;
- аналізувати хід реалізації освітньої програми й ухвалювати рішення щодо корегування програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб учнів;
- підтримувати бажання навчатися та прагнути максимально можливих результатів;
- запобігати побоюванням помилитися;
- плекати впевненість у власних можливостях і здібностях;
- виховувати ціннісні якості особистості.

Упродовж навчання в початковій школі учні опановують способи самоконтролю, саморефлексії та самооцінювання, що сприяє стимулюванню відповідальності, розвитку інтересу, своєчасному виявленню прогалин і корекції в знаннях, уміннях, навичках.

Навчальний план початкової школи з українською мовою навчання для класів, що працюють за Проектом, розроблено на основі Базового навчального плану для закладів загальної середньої освіти з українською мовою навчання Державного стандарту початкової освіти. (Додаток 1)

У навчальному плані використано надану Державним стандартом початкової освіти можливість здійснення повної або часткової інтеграції різних освітніх галузей.

Мета і завдання мовно-літературної освітньої галузі (українська мова і література) реалізуються через навчальні предмети «Українська мова» (1–4 класи — 6 год/тижд.) і «Я пізнаю світ» (1–4 класи — 1 год/тижд.).

Іншомовна освіта як органічна складова мовно-літературної освітньої галузі представлена навчальним предметом «Іноземна мова» (1–2 класи — 2 год/тижд.; 3–4 класи — 3 год/тижд.).

Мета і завдання математичної освітньої галузі реалізуються через навчальні предмети «Математика» (1–4 класи — 3 год/тижд.) і «Я пізнаю світ» (1 клас — 1 год/тижд.; 2–4 класи — 1,5 год/тижд.).

Мета і завдання природничої освітньої галузі реалізуються через навчальний предмет «Я пізнаю світ» (1 клас — 2 год/тижд.; 2–4 класи — 2,5 год/тижд.).

Мета і завдання мистецької освітньої галузі реалізуються через навчальні предмети «Мистецтво» (1–4 класи — 1 год/тижд.) і «Я пізнаю світ» (1–4 класи — 1 год/тижд.); інформатичної — завдяки вивченню предмета «Інформатика» (2–4 класи — 1 год/тижд.); фізкультурної — через навчальні предмети «Фізична культура» (1–4 класи — 2 год/тижд.) і «Я пізнаю світ» (1–4 класи — 1 год/тижд.).

Включення до навчального предмета «Я пізнаю світ» однієї години фізкультурної галузі забезпечує належний рівень рухової активності учнів та дає можливість інтегровано реалізувати здоров'язбережувальну мету освіти завдяки систематичному виконанню різноманітних вправ для психологічного розвантаження, зняття перевтоми, а також для профілактики найпоширеніших відхилень у здоров'ї молодших учнів — порушення зору, постави тощо.

Типовий навчальний план початкової школи Проекту містить інваріантну складову, обов'язкову для виконання всіма закладами загальної середньої освіти, що працюють за Проектом, незалежно від їх підпорядкування і форм власності, та варіативну складову.

Варіативна складова Типового навчального плану (1–4 класи — 1 год/тижд.) може використовуватися на підсилення предметів інваріантної складової, запровадження факультативів, курсів за вибором, індивідуальні заняття та консультації учнів.

У зв'язку зі спрямованістю науково-педагогічного проекту «Інтелект України» на реалізацію основних положень STEM-освіти, інтеграції української освіти в європейський і світовий освітній простір доцільним виявляється виділення годин варіативної складової на мовно-літературну освітню галузь (іноземна мова).

З метою посилення індивідуальної роботи з учнями відповідно до «Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128, поділ класів на групи здійснюється під час вивчення іноземної мови, української мови, математики й інформатики за умови відповідної кількості учнів у класі (більше 27). За рішенням місцевих органів виконавчої влади,

органів місцевого самоврядування або за кошти, не заборонені чинним законодавством, класи можуть ділитися на групи за меншої наповнюваності або/та під час вивчення інших предметів. Під час вивчення української мови та математики поділ на класи відбувається в процесі їх вивчення як окремих навчальних предметів (українська мова — 6 год/тижд.; математика — 3 год/тижд.) і під час їх вивчення як органічних складових інтегрованого навчального предмета «Я пізнаю світ» (українська мова — 1 год/тижд.; математика — 1 год/тижд.). У разі поділу класу на групи під час вивчення української мови/математики в класному журналі на запис уроків української мови/математики як окремого предмета й української мови/математики в інтегрованому курсі відводяться окремі сторінки для кожної групи.

Навчальне навантаження учнів 5-6-х класів

У базовій школі (5-9 класи) у межах курсу «Навчаємося разом» інтегрується матеріал навчальних предметів Етика (5-6 класи), Основи здоров'я (5-9 класи), Підприємництво та фінансова грамотність (9 клас). Навчальна програма зазначеного курсу містить змістові модулі, які реалізують окремі завдання названих курсів, що надало можливість оптимізувати навчальне навантаження учнів і разом з тим виконати вимоги навчальних програм із зазначених предметів у повному обсязі.

Навчальний предмет «Природознавство» розподілено на два: «Природознавство. Моя планета Земля», який є пропедевтичним для вивчення системних курсів біології і географії у 6-9 класах, та «Природознавство. Твої фізичні відкриття», який є пропедевтичним для курсів фізики та хімії у 7-9-х класах. З метою реалізації цілей і завдань Проєкту до навчального плану закладів загальної середньої освіти 5-9 класів уведено інтегрований курс «Технології».

Години варіативної складової рекомендується використати для вивчення курсу «Єврика» (5-8 класи).

Характерною особливістю Проєкту є те, що 5-9 класи можуть навчатися в режимі школи повного дня (додаток 4). Кількість часу для додаткового опрацювання не перевищує показники, визначені Санітарним регламентом для закладів загальної середньої освіти. У другій половині дня один із напрямів (математичний чи філологічний) визначається залежно від того, на що використані години варіативної складової. Так, якщо загальноосвітній навчальний заклад використав їх для запровадження курсу «Єврика. Твої математичні відкриття», обирається філологічний напрям; якщо для запровадження вивчення, наприклад, другої іноземної мови — математичний напрям. Суспільствознавчий напрям у другій половині дня може реалізовуватися через навчальні предмети «Суспільствознавство», «Культура добросусідства» тощо; графічний — через курси «Креслення», «Комп'ютерна графіка» тощо.

Розділ 8

Опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти

Система внутрішнього забезпечення якості складається з наступних компонентів:

- кадрове забезпечення освітньої діяльності;
- навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності;
- матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності;
- якість проведення навчальних занять;
- моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей).

Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти:

- оновлення методичної бази освітньої діяльності;
- контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення;
- моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти;
- створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

Розділ 9

Опис інструментарію оцінювання

1. Загальні положення щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4-х класів

Оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів розглядається як процес отримання даних про стан сформованості результатів навчання учнів, аналіз отриманих даних та формулювання на його основі суджень про об'єкт, який оцінюють. Оцінювання здійснюється з метою створення сприятливих умов для розвитку талантів і здібностей кожного учня/учениці, формування у компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей та потреб, а також визначення ступеня якості освітнього процесу та шляхів підвищення його ефективності.

Основними функціями оцінювання є формувальна, діагностувальна, мотиваційно-стимулювальна, розвивальна, орієнтувальна, коригувальна, прогностична, констатувальна, виховна.

Відповідно до пункту 28 Державного стандарту початкової освіти отримання даних, їх аналіз та формулювання суджень про результати навчання учнів здійснюють у процесі:

- **формувального** оцінювання, метою якого відстеження особистісного розвитку учнів й ходу опанування ними навчального досвіду як основи компетентності та побудову індивідуальної освітньої траєкторії особистості;
- **підсумкового** оцінювання, метою якого є співвіднесення навчальних досягнень учнів з обов'язковими/очікуваними результатами навчання, визначеними Державним стандартом/освітньою програмою.

З урахуванням мети оцінювання змінено підходи до вираження оцінки. На заміну узагальненій бальній оцінці навчальних досягнень учнів з предмета Вивчення/інтегрованого курсу використовується **вербальну оцінку окремих результатів навчання учня/учениці з предмета вивчення, інтегрованого курсу** (освітньої галузі).

Вербальну оцінку можна виражати як усно, так і письмово. Характеризуємо процес навчання та його результати доброзичливими, лаконічними, чіткими, об'єктивними, конкретними оцінювальними судженнями.

Вербальна оцінка є конфіденційною інформацією, доступною лише для учня/учениці та його/її батьків (або осіб, що їх замінюють). Інформування батьків про результати навчання відбувається під час індивідуальних зустрічей, шляхом записів оцінювальних суджень у робочих зошитах учня/учениці, інших носіях зворотного зв'язку з батьками (паперових щоденниках учнів тощо), фіксації результатів навчання у свідоцтвах досягнень учня/учениці.

Формувальне оцінювання розпочинається з перших днів навчання у школі і **триває постійно**. Воно спрямовується на з'ясування індивідуальних проблем в опануванні учнем програмового матеріалу та запобігання утруднень на подальших етапах навчання. Задля цього вчитель здійснює постійне спостереження за динамікою розвитку особистісних якостей учня/учениці, рівня сформованості у нього певних навчальних дій, що співвідносяться з очікуваними результатами, сприяє формуванню впевненості щодо власних можливостей та навичок учіння. За потреби коригує навчальний поступ учня/учениці.

Формувальне оцінювання здійснюється в психологічно комфортних умовах, що передбачають рівноправний діалог між учнем/ученицею та вчителем. Оцінювальну діяльність, зазвичай, розпочинають із самооцінювання учнем/ученицею власної роботи (або взаємооцінювання результатів навчання учнями) і завершують оцінюванням результату учителем.

Алгоритм діяльності вчителя під час організації формувального оцінювання.

Формулювання об'єктивних і зрозумілих для учнів навчальних цілей. Учитель спільно з учнями розробляє й обговорює цілі уроку (заняття). Ціль має бути **вимірною**, щоб через оцінювання була можливість з'ясувати, на якому рівні вона досягнута.

Визначення разом з учнями критеріїв оцінювання. Обговорення з учнями критеріїв оцінювання робить оцінювальну діяльність прозорою і зрозумілою та сприяє формуванню позитивного ставлення до неї. Під час добору критеріїв оцінювання для кожного конкретного навчального завдання/системи навчальних завдань слід враховувати, що критерії — це набір

якісних характеристик результату навчання, які використовують для формулювання оцінювального судження щодо нього.

Формування суб'єктної позиції учнів у процесі оцінювання. Для організації самооцінювання і взаємооцінювання використовуються різноманітні інструменти зворотного зв'язку. Зворотний зв'язок має бути зрозумілим і чітким, доброзичливим та своєчасним. Важливо не протиставляти дітей одне одному. Доцільно акцентувати увагу лише на позитивній динаміці досягнень дитини. Труднощі у навчанні обговорюються з учнем індивідуально, аби не створювати ситуацію колективної зневаги до дитини. Під час взаємооцінювання формуємо вміння коректно висловлювати думку про результат роботи однокласника, ділитись досвідом щодо його покращення. Це сприяє розвитку критичного мислення, формуванню адекватного ставлення до зауважень, рекомендацій, зміцнює товариськість та відчуття значущості кожного в колективі.

Створення умов для формування вміння учнів аналізувати власну навчальну діяльність (рефлексія). Під час навчальної діяльності спрямовуємо учнів на спостереження своїх дій та дій однокласників, осмислення своїх суджень, дій, учинків з огляду на їх відповідність меті діяльності й визначення кроків подальшого навчання з метою покращення результатів.

Корегування спільно з учнями підходів до навчання з урахуванням результатів оцінювання. Корекція виконаної роботи є одним із важливих елементів процесу поетапного формування навчальних дій. Учитель привертає увагу школяра на алгоритм виконання завдання, зразок, на основі якого виконувалося завдання, поставити орієнтувальне запитання тощо. Вибір інструментів корекції здійснюють з урахуванням психологічних особливостей дитини та рівня опанування нею навчального матеріалу. Під час корекції надається перевага індивідуальній роботі.

Результати формувального оцінювання виражаємо **вербальною оцінкою учителя/учнів**, що характеризують процес навчання та досягнення учнів.

В оцінювальному судженні розкривають прогрес учнів та поради щодо подолання утруднень, за їх наявності, у досягненні очікуваних результатів навчання відповідно до програмових вимог. Не рекомендується допускати формулювання оцінювальних суджень, що принижують гідність дитини.

Підсумкове оцінювання

Об'єктом **підсумкового оцінювання** є результати навчання учня/учениці за рік. **Основою для підсумкового оцінювання** результатів навчання за рік можуть бути результати виконання тематичних діагностувальних робіт, записи оцінювальних суджень про результати навчання, зафіксовані на носіях зворотного зв'язку з батьками, спостереження вчителя у процесі формувального оцінювання. Підсумкова оцінка за рік визначається з урахуванням динаміки досягнення того чи іншого результату навчання.

Підсумкове оцінювання за рік з предметів вивчення таких освітніх галузей, як «Технологічна», «Інформатична», «Мистецька» і «Фізкультурна» здійснюється шляхом узагальнення даних, отриманих під час формувального оцінювання, з урахуванням динаміки формування результату навчання.

З метою реалізації індивідуального підходу до учнів під час підсумкового оцінювання результатів навчання та створення можливостей кожному учню/учениці виявляти відповідальність за власне учіння і досягати максимально можливих результатів навчання за 10-15 днів до кінця навчального року узагальнюються результати навчання учнів з предметів вивчення/інтегрованих курсів за кожним блоком обов'язкових результатів навчання, який окреслений у свідоцтві досягнень, та визначається стан сформованості/рівень результатів навчання учня/учениці з урахуванням динаміки їх формування. Учитель за рішенням педагогічної ради закладу освіти фіксує в класному журналі або лише на носії зворотного зв'язку з батьками попередню вербальну оцінку за результатами підсумкового оцінювання. Під час інформування учнів та їхніх батьків про результати оцінювання дотримується конфіденційність. У разі виявлення бажання учнів (їхніх батьків) покращити отримані результати, учитель пропонує їм **індивідуалізовану діагностувальну роботу** з виявлення стану сформованості тільки тих результатів, які учень хоче покращити. Таку роботу учні, зазвичай, виконують в межах індивідуальної роботи під час уроку.

Підсумкова (річна) оцінка визначається з урахуванням індивідуалізованої діагностувальної роботи (якщо така проводилась) за умови, якщо виконання індивідуалізованої діагностувальної

роботи засвідчує покращення результату навчання. Підсумкову (річну) оцінку фіксують у класному журналі і свідоцтвах досягнень учнів.

Відповідно до пункту 8 статті 12 Закону України «Про освіту» наприкінці 4 класу, з метою моніторингу якості освітньої діяльності закладів освіти та/або якості освіти проводять **державну підсумкову атестацію** здобувачів початкової освіти, результати якої не впливають на підсумкову оцінку за рік.

Особливості проведення, вимоги до змісту та критерії оцінювання державної підсумкової атестації Міністерство освіти і науки України визначає в установленому законодавством порядку.

У свідоцтві досягнень учня надається розгорнута характеристика результатів навчання учня/учениці, здобутих протягом навчального року.

Інформація із свідоцтва досягнень учня до особової справи не переписується. В особовій справі лише зазначається рішення про переведення до наступного класу.

1. Оцінювання результатів навчання учнів 5-11-х класів

Основними функціями оцінювання навчальних досягнень учнів є:

- контролююча - визначає рівень досягнень кожного учня (учениці), готовність до засвоєння нового матеріалу, що дає змогу вчителю відповідно планувати й викладати навчальний матеріал;

- навчальна - сприяє повторенню, уточненню й поглибленню знань, їх систематизації, вдосконаленню умінь та навичок;

- діагностико-коригувальна - з'ясовує причини труднощів, які виникають в учня (учениці) в процесі навчання; виявляє прогалини у засвоєному, вносить корективи, спрямовані на їх усунення;

- стимулювально-мотиваційна - формує позитивні мотиви навчання;

- виховна – сприяє формуванню умінь відповідально й зосереджено працювати, застосовувати прийоми контролю й самоконтролю, рефлексії.

При оцінюванні навчальних досягнень учнів мають ураховуватися:

- характеристики відповіді учня: правильність, логічність, обґрунтованість, цілісність;

- якість знань: повнота, глибина, гнучкість, системність, міцність;

- сформованість предметних умінь і навичок;

- рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, класифікувати, узагальнювати, робити висновки тощо;

- досвід творчої діяльності (вміння виявляти проблеми та розв'язувати їх, формулювати гіпотези);

- самостійність оцінних суджень.

Характеристики якості знань взаємопов'язані між собою і доповнюють одна одну:

- глибина знань - усвідомленість існуючих зв'язків між групами знань;
- гнучкість знань - вміння учнів застосовувати набуті знання у стандартних і нестандартних ситуаціях; знаходити варіативні способи використання знань; вміння комбінувати новий спосіб діяльності із вже відомих;
- міцність знань - тривалість збереження їх в пам'яті, відтворення їх в необхідних ситуаціях;
- повнота знань - кількість знань, визначених навчальною програмою;
- системність знань - усвідомлення структури знань, їх ієрархії і послідовності, тобто усвідомлення одних знань як базових для інших.

Знання є складовою умінь учнів діяти.

Уміння виявляються в різних видах діяльності і поділяються на розумові і практичні.

Навички - дії доведені до автоматизму у результаті виконання вправ. Для сформованих навичок характерні швидкість і точність відтворення.

Ціннісні ставлення виражають особистий досвід учнів, їх дії, переживання, почуття, які виявляються у відносинах до оточуючого (людей, явищ, природи, пізнання тощо). У контексті

компетентної освіти це виявляється у відповідальності учнів, прагненні закріплювати позитивні надбання в освітній діяльності, зростанні вимог до свої навчальних досягнень.

Названі вище орієнтири покладено в основу чотирьох рівнів навчальних досягнень учнів: початкового, середнього, достатнього, високого.

Вони визначаються за такими характеристиками:

Перший рівень - початковий. Відповідь учня (учениці) фрагментарна, характеризується початковими уявленнями про предмет вивчення.

Другий рівень - середній. Учень (учениця) відтворює основний навчальний матеріал, виконує завдання за зразком, володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.

Третій рівень - достатній. Учень (учениця) знає істотні ознаки понять, явищ, зв'язки між ними, вміє пояснити основні закономірності, а також самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Відповідь учня (учениці) правильна, логічна, обґрунтована, хоча бракує власних суджень.

Четвертий рівень - високий. Знання учня (учениці) є глибокими, міцними, системними; учень (учениця) вміє застосовувати їх для виконання творчих завдань, його (її) навчальна діяльність позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію.

Водночас, визначення високого рівня навчальних досягнень, зокрема оцінки 12 балів, передбачає знання та уміння в межах навчальної програми і не передбачає участі школярів в олімпіадах, творчих конкурсах тощо.

Кожний наступний рівень вимог вбирає в себе вимоги до попереднього, а також додає нові характеристики.

Критерії оцінювання навчальних досягнень реалізуються в нормах оцінок, які встановлюють чітке співвідношення між вимогами до знань, умінь і навичок, які оцінюються, та показником оцінки в балах.

Основними видами оцінювання навчальних досягнень учнів є поточне, формувальне та підсумкове (тематичне, семестрове, річне) оцінювання, а також державна підсумкова атестація.

Оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюється відповідно до Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 21.08.2013 року № 1222 із змінами, внесеними згідно з наказом МОН № 1009 від 19.08.2016 року; наказом МОН України №813 від 13.07.2021 року «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти».

Обов'язковому оцінюванню підлягають навчальні досягнення учнів з предметів інваріантної та варіативної складових робочого навчального плану закладу.

Форми проведення видів контролю, їх кількість визначається робочою програмою та календарно-тематичними планами вчителів.

Поточне оцінювання - це процес встановлення рівня навчальних досягнень учня (учениці) в оволодінні змістом предмета, уміннями та навичками відповідно до вимог навчальних програм.

Об'єктом поточного оцінювання рівня навчальних досягнень учнів є знання, вміння та навички, самостійність оцінних суджень, досвід творчої діяльності та емоційно-ціннісного ставлення до навколишньої дійсності.

Поточне оцінювання здійснюється в процесі вивчення теми. Його основними завдання є: встановлення й оцінювання рівнів розуміння і первинного засвоєння окремих елементів змісту теми, встановлення зв'язків між ними та засвоєним змістом попередніх тем, закріплення знань, умінь і навичок.

Формами поточного оцінювання є індивідуальне, групове та фронтальне опитування; робота з діаграмами, графіками, схемами; робота з контурними картами; виконання учнями різних видів письмових робіт; взаємоконтроль учнів у парах і групах; самоконтроль тощо. В умовах

упровадження зовнішнього незалежного оцінювання особливого значення набуває тестова форма контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів.

Інформація, отримана на підставі поточного контролю, є основною для коригування роботи вчителя на уроці.

Формувальне оцінювання (поточне для учнів основної школи - 5-6-ї класи) передбачає оцінювання знань школярів у формі вербальних коментарів, рекомендацій, співбесід.

Формувальне оцінювання учнів 5-6 класів проводиться відповідно до протоколу №1 засідання Ради науково-методичного центру управління освіти, молоді та спорту Олександрійської міської ради від 22.03.2017 року.

Формувальне оцінювання має на меті: підтримати навчальний розвиток дітей; вибудувати індивідуальну траєкторію їхнього розвитку; діагностувати досягнення на кожному з етапів процесу навчання; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; аналізувати хід реалізації навчальної програми й ухвалювати рішення щодо корегування програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб дитини; мотивувати прагнення здобути максимально можливі результати; виховувати ціннісні якості особистості, бажання навчатися, не боятися помилок, переконання у власних можливостях і здібностях.

Педагог повинен ознайомити учнів з критеріями оцінювання, конкретизувати, що буде братися до уваги під час оцінки роботи учня. Складовою частиною альтернативного оцінювання є систематичний зв'язок з батьками (електронні листи, зустрічі, консультації).

Для визначення рівня досягнення учнями результатів навчання рекомендовано застосовувати такі критерії:

Рівні	Початковий рівень 1-3 балів	Середній рівень 4-6 балів	Достатній рівень 7-9 балів	Високий рівень 10-12 балів
Категорії критеріїв				

<p>Планування та здійснення навчального пошуку, аналіз текстової та графічної інформації</p>	<p>Учень/учениця самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб: планує й здійснює навчальний пошук; опрацьовує тестову та/або графічну інформацію</p>	<p>Учень/учениця самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб: планує і здійснює навчальний пошук; ставить запитання до змісту навчального матеріалу; Опрацьовує й інтерпретує текстову та/або графічну інформацію без істотних змістовних і логічних неточностей</p>	<p>Учень/учениця самостійно або під опосередкованим керівництвом учителя або інших осіб: планує й успішно здійснює навчальний пошук, не обмежуючись навчальним матеріалом; ставить уточнювальні запитання; використовує інформацію з кількох джерел; опрацьовує й логічно інтерпретує текстову та/або графічну інформацію; порівнює інформацію з кількох джерел</p>	<p>Учень/учениця самостійно або під опосередкованим керівництвом учителя або інших осіб: планує й успішно здійснює навчальний пошук, не обмежуючись навчальним матеріалом; ставить запитання на з'ясування причинно-наслідкових зв'язків; використовує інформацію з різних джерел; опрацьовує й логічно інтерпретує текстову та/або графічну інформацію; аналізує й порівнює інформацію з різних джерел; критично оцінює надійність джерела й достовірність інформації</p>
<p>Комунікація, зокрема з використанням інформаційно-комунікаційних технологій</p>	<p>Учень/учениця створює короткі усні й письмові повідомлення; відтворює почуту або прочитану інформацію, допускаючи істотні змістові та/або логічні неточності</p>	<p>Учень/учениця створює короткі усні й письмові повідомлення; відтворює почуту або прочитану інформацію без істотних змістових та/або логічних неточностей; презентує результати своєї навчальної діяльності</p>	<p>Учень/учениця створює деталізовані усні й письмові повідомлення; висловлює власну думку й наводить приклади на її підтвердження; презентує результати навчальної діяльності, зокрема з використанням ІКТ (за умови доступності)</p>	<p>Учень/учениця створює деталізовані усні й письмові повідомлення; висловлює й логічно обґрунтовує власну думку, наводить приклади на її підтвердження; творчо презентує результати навчальної діяльності, зокрема з використанням ІКТ (за умови доступності)</p>

<p>Виконання практичних завдань та розв'язання повсякденних проблем із застосуванням знань, що охоплюються навчальним матеріалом</p>	<p>Учень/учениця самостійно або з допомогою вчителя або інших осіб: виконує навчальну дію на рівні копіювання зразка її виконання; розпізнає, називає окремі об'єкти вивчення</p>	<p>Учень/учениця самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб: виконує навчальну дію із застосування знань, що охоплюються навчальним матеріалом, за зразком; може порівняти окремі об'єкти вивчення</p>	<p>Учень/учениця самостійно або під опосередкованим керівництвом учителя або інших осіб: застосовує знання, що охоплюються навчальним матеріалом у типових ситуаціях на рівні свідомого вибору, а саме: формулює проблемні питання, пропонує можливі способи виконання завдання або розв'язання проблеми; складає план для виконання/ розв'язання відповідно до інструкцій</p>	<p>Учень/учениця самостійно або під опосередкованим керівництвом учителя або інших осіб: застосовує знання, що охоплюються навчальним матеріалом, для виконання практичних завдань та/або розв'язання повсякденних проблем у нетипових ситуаціях на рівні свідомого вибору, а саме: формулює проблемні питання, висуває гіпотези; успішно виконує завдання або розв'язує проблему відповідно до інструкцій</p>
<p>Рефлексія власної навчально-пізнавальної діяльності</p>	<p>Учень/учениця розпізнає помилки, логічні або змістові неточності в результатах навчальної діяльності після того, як на них вказує вчитель</p>	<p>Учень/учениця самостійно або з допомогою вчителя чи інших осіб: розпізнає й виправляє окремі помилки та робить часткові уточнення в результатах навчальної діяльності</p>	<p>Учень/учениця самостійно або під опосередкованим керівництвом учителя чи інших осіб: успішно виправляє окремі помилки й робить часткові уточнення в результатах власної навчальної діяльності; визначає окремі труднощі, що виникають у процесі власної навчально-пізнавальної діяльності й можливі шляхи їх подолання</p>	<p>Учень/учениця самостійно або під опосередкованим керівництвом учителя чи інших осіб: Аналізує результати власної діяльності із застосуванням критеріїв оцінювання, успішно виправляє помилки і робить уточнення; визначає труднощі, що виникають в процесі власної навчально-пізнавальної діяльності та можливі шляхи їх подолання</p>

Тематичному оцінюванню навчальних досягнень підлягають основні результати вивчення теми (розділу).

Тематичне оцінювання навчальних досягнень учнів забезпечує:

- усунення безсистемності в оцінюванні;
- підвищення об'єктивності оцінки знань, навичок і вмінь;
- індивідуальний та диференційований підхід до організації навчання;
- систематизацію й узагальнення навчального матеріалу;
- концентрацію уваги учнів до найсуттєвішого в системі знань з кожного предмета.

Тематична оцінка виставляється на підставі результатів опанування учнями матеріалу теми впродовж її вивчення з урахуванням поточних оцінок, різних видів навчальних робіт (практичних, лабораторних, самостійних, творчих, контрольних робіт) та навчальної активності школярів.

Перед початком вивчення чергової теми всі учні мають бути ознайомлені з тривалістю вивчення теми (кількість занять); кількістю й тематикою обов'язкових робіт і термінами їх проведення; умовами оцінювання.

Оцінка за семестр виставляється за результатами тематичного оцінювання, а за рік - на основі семестрових оцінок.

Річне оцінювання здійснюється не пізніше 6 робочих днів після завершення II семестру.

Учень (учениця) має право на підвищення семестрової оцінки. При цьому потрібно мати на увазі, що відповідно до Положення про золоту медаль "За високі досягнення в навчанні" та срібну медаль "За досягнення в навчанні", затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 17.03.2015 № 306 зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 07.02.2019 №152, підвищення результатів семестрового оцінювання шляхом переатестації не дає підстав для нагородження випускників золотою або срібною медалями.

Коригування результатів річного оцінювання шляхом повторного семестрового оцінювання (одного або двох семестрів). Повторне семестрове оцінювання проводиться відповідно до письмових завдань, що мають охоплювати зміст усіх тем, вивчених протягом відповідного семестру, та графіка, що затверджує керівник закладу загальної середньої освіти. Результати коригування результатів річного оцінювання оформлюються відповідним наказом директора.

Учитель несе персональну відповідальність за своєчасне і об'єктивне оцінювання учнів.

Учні та батьки мають право одержувати дані про оцінки своєї дитини від учителя, класного керівника.